

Konrad Lorenz

Smrtelné konvergence naší modernity popsal roku 1973 etolog Konrad Lorenz v knížce Osm smrtelných hříchů, kterou zakončil následujícím souhrnem...

Pojednal jsem o osmi rozdílných, avšak příčinně souvisejících procesech, které hrozí zničit nejen naši civilizaci, nýbrž i lidstvo jako druh. Jsou to tyto procesy:

Přelidnění Země, které nás přemírou sociálních kontaktů nutí stranit se jeden druhého způsobem v podstatě nelidským a které stěsnáním mnoha jedinců na malém prostoru vyvolává agresi.

Pustošení našeho přírodního prostředí: je ničeno nejen to, čím jsme obklopeni a v čem žijeme, ale mizí i úcta a respekt člověka vůči kráse a velikosti veškerého stvoření, jež člověka přesahuje.

Závod člověka se sebou samým, který k naší společné zkáze stále urychluje technologický vývoj, který činí lidi slepými vůči všem skutečným hodnotám a okrádá je o čas k vpravdě lidské činnosti, totiž k zamyšlení nad sebou samým.

Mizení všech silných citů působené změkčilostí. Pokroky v technologii a farmakologii podporují neschopnost snášet i tu nejmenší nelibost. Lidé tak ztrácejí schopnost prožívat radost, které je možno dosáhnout jen po trpké námaze při zdolávání překážek. Přirozené kontrastní vlny utrpení a radosti se rozplývají do neznatelných oscilací nevýslovné omrzlosti.

Genetický úpadek. Kromě přirozeného citu pro spravedlnost a některých tradičních představ o tom, co je správné a co nesprávné, neexistují v moderní civilizaci žádné faktory, které by působily selektivně na rozvíjení a zachovávání norem sociálního chování, ačkoli by jich bylo s nárůstem společnosti stále více zapotřebí. Nelze vyloučit, že mnohé dětinské projevy, které činí z velké části dnešní revoltující mládeže sociální parazity, jsou podmíněny i geneticky.

Rozchod s tradicí. Bylo dosaženo kritického bodu, kdy mladší generace již není schopna dorozumět se se starší, tím méně se s ní ztotožnit. Mladší tedy jednají se staršími jako s cizí etnickou skupinou, přistupují k ní s nacionální nenávisť. Příčiny této poruchy identifikace leží především v nedostatku kontaktu dětí s rodiči už od nejranějšího dětství, což může mít patologické důsledky.

Rostoucí poddajnost lidstva vůči doktrínám. Vzrůst počtu lidí v rámci jedné kulturní skupiny spolu s rostoucími technickými možnostmi ovlivňování veřejného mínění vedou k názorové uniformitě, jaká nemá v dějinách lidstva obdoby. Kromě toho stoupá sugestivní účinek vyznávané doktríny s počtem jejích stoupců, a to patrně geometrickou řadou. Už dnes bývá jedinec, který se vyhýbá vlivu hromadných sdělovacích prostředků (například televize), považován za nenormálního. Veškeré okrádání člověka o jeho individualitu vítají všichni ti, kdo chtějí manipulovat velkými masami lidí. Výzkumy veřejného mínění, reklama, důmyslně zaměřené módy pomáhají velkovýrobci na této straně železné opony a aparátníkům na její druhé straně získávat touž moc nad masami.

Vyzbrojení lidstva nukleárními zbraněmi je nebezpečím, které lze odvrátit snáze než všechna předešlá.

Procesy odlidštění, popisované v 1. až 7. kapitole, jsou podporovány pseudodemokratickou doktrínou. Ta tvrdí, že sociální a morální chování člověka nemá nic společného s fylogenetickou organizací jeho nervového systému a smyslových orgánů, nýbrž že je determinováno výhradně vlivy daného kulturního prostředí, které jej během života obklopuje.

Zdroj: K. Lorenz, *Osm smrtelných hříchů*, Academia 2000 (2. vyd.), str. 92n.

Pozn. Dělského. Ptejme se: Kde se tyto formulace jeví jako přespříliš dobově i místně podmíněné? Které naopak zůstávají platné? A jaké procesy na nás po bezmála půl století doléhají nyní ještě zjevněji a tíživěji? Objevily se jiné?